

SZAKDOLGOZAT

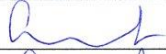
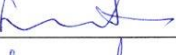
2024.

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

A kapcsolattartás hatása az elítéltek reszocializációjára

2024.

SZAKDOLGOZATI KONZULTÁCIÓ IGAZOLÁSA

Dátum	Konzulens aláírása
2023. okt	
2023. nov	
2024. febr	
2024. máj	
2024. szept	
2024. okt	
2024. nov	

A szakdolgozat beadható: 2024. nov.

A beadás dátuma: 2024. dec. 9.

.....
konzulens aláírása

Tartalom

1. Bevezetés	6
2. Elméleti áttekintés	7
2.1. Büntetés végrehajtás rendszere	7
2.1.1. Feladatai	8
2.2. Kapcsolattartás	8
2.3. Kapcsolattartási formák bemutatása	9
2.4. Külső-belső kapcsolatok	11
3. Reintegrációs lehetőségek	12
3.1. Reintegrációs őrizet	13
3.2. Pártfogó felügyelet	13
4. Bűnözés – Bűnelkövetés	15
4.1. Bűnelkövetés fogalma	15
4.2. Bűnelkövetés előjelzői	16
4.3. Bűnismétlés elkerülését segítő tényezők	16
5. Reszocializáció vagy reintegráció?	18
6. A témát érintő kutatások	18
6.1. Szubjektív reszocializációs esélyek	18
6.2. A pandémia hatása a fogvatartottak kapcsolattartására	19
6.3. Bebörtönzött családok - fogvatartottak családjai a börtönről	19
2. A kutatás bemutatása	20
2.1. Konceptualizálás	20
2.2. Kutatás célja, kérdéseinek bemutatása, feltevések	20
2.3. Alanyok és célcsoport bemutatása, mintavétel	21
2.4. A kutatás módszerének bemutatása	22
2.5. Hipotéziseim	22

2.6. Interjúkérdések.....	23
2.7. Fókuszpontok, kérdésfeltevések	24
3. Kutatás eredményeinek bemutatása a hipotézisek tükrében.....	25
3.1. Kapcsolattartási formák és jövőtervezés összefüggései	25
3.2. Rövid és hosszú büntetési idő kapcsolattartása	27
3.3. Nem személyes kapcsolattartási formák és státusz kapcsolata a börtönben.....	28
3.4. A kapcsolattartás és reszocializáció összefüggései	29
3.5. A vizsgálat eredményeiből származó egyéb következtetések.....	30
4. Összegzés.....	31
Irodalomjegyzék	33

1. Bevezetés

Szociálpedagógia szakos hallgatóként már egyetemi tanulmányaim megkezdése után hamar egyértelművé vált számomra, hogy a szakmának a kriminál vonala a legérdekesebb számomra, az, ami a leginkább vonz. Ezért nem volt kérdés számomra az sem, hogy harmadéven a Kriminálpedagógia szakirányt válasszam, illetve ezen a területen kutassak.

Egyetemi éveim során volt szerencsém kipróbálni magam a TDK-n (Tudományos Diákköri Konferencia), melyen azonos című kutatásommal, pontosabban kutatási tervemmel indultam. A kapcsolattartás hatása az elítéltek reszocializációjára. Határozottan biztos voltam abban, hogy börtönnel kapcsolatos területen szeretnék kutatni és szeretném, ha ilyen témában születne meg a szakdolgozatom. Az első TDK szereplésem után úgy döntöttem, hogy szeretném, ha ez a kutatás tényleg élesben megvalósulna. Az ötlet megszületésének alapjául a büntetés-végrehajtás rendszere és intézményei iránt táplált kíváncsiság szolgált. Mivel előttem álló szakmai pályafutásom céljai között szerepel, hogy kipróbáljam magam, mint büntetés végrehajtási intézetben foglalkoztatott szakember, számos előnnyel szolgálnak – a képzés során elsajátított ismeretek mellett - a kutatás során szerzett és feltárt ismeretek és összefüggések e rendszerrel kapcsolatban.

Munkám során elsősorban céloim feltárni, hogy a börtönben való kapcsolattartás, milyen hatással van az elítélt szabadulását követő életére, hogyan sikerül visszaintegrálódnia a társadalomba. A büntetés végrehajtási intézmények nem csupán arra tesznek szolgálatot, hogy az elítéltek letöltsék büntetésüket, hanem arra is, hogy a büntetés letöltését követően a szabadult személyek eredményesen integrálódjanak vissza a társadalomba. Kutatásomban arra vagyok kíváncsi, hogy ehhez a visszailleszkedéshez a fogvatartotti idő letöltése alatti kapcsolattartás hogyan járul hozzá, mik az összefüggések. A fogvatartottak számára a külvilággal történő elsőszámú interakció a kapcsolattartásban valósul meg, ez a kontakt óriási szerepet tölt be a „benti” élet több színterén is, ha már csak a kapcsolati hálókra vagy támogatói háttérre gondolunk.

Munkámban szeretnék rávilágítani a kapcsolattartás fontosságára és arra, hogy milyen fontos eleme is ez az eszköz a büntetés végrehajtás rendszerének. Hogyan működhetnének kapcsolati háló nélkül? A mindennapi életben van ki megfogja a kezünk és utat mutasson, segítségünkre legyen. Egy családtag kiesése a családból teljesen felborítja a rendet, új működési módok kidolgozására van szükség. Bízok abban, hogy munkámban sikerül olyan összefüggéseket feltárnom, melyek túlnyúlva a kapcsolattartás szimpla fontosságán, megjelenítik miért is lényeges aspektusa a rendszer működésének.

Dolgozatom első felében a szakirodalmi áttekintés főbb területei érintik a büntetés végrehajtás elsősorban kapcsolattartásra és reintegrációra irányuló feladatainak részletes áttekintését, bűnözést, bűnelkövetést – ezeknek mind a családhoz kötődő részleteit, családi kapcsolatok meghatározó szerepét. Mindezek mellett kifejtésre kerülnek olyan fogalmak is mint például a reszocializáció, illetve reintegráció kapcsolata, továbbá egyéb meghatározó fogalmak bemutatása is.

A dolgozat második fő tartalmi része az általam végzett kvalitatív kutatás és a kutatásból született eredmények bemutatása. A vizsgálatban 4 feltevésem tükrében elemzem az interjúk során gyűjtött adatok tartalmát.

2. Elméleti áttekintés

2.1. Büntetés végrehajtás rendszere

„A büntetés-végrehajtás az állam büntetőjogi igénye – büntetőeljáráson keresztül történő – érvényesítésének utolsó, lezáró szakasza.” A büntetés-végrehajtási szervezet központi vezető szerve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, melynek élén a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka áll. (Dr. Ragó & Dr. Eisemann, 2018)

A 2013. évi CCXL. törvény 1. §-a értelmében a büntetés végrehajtás feladata és célja többek közt, hogy a büntetési célokon és azok végrehajtásán felül megfelelően szolgálja az egyéni megelőzési célok elérését, továbbá „elősegítse az elítélt társadalmi beilleszkedését és a jogkövető magatartás kialakulását”. (2013. évi CCXL. törvény, 2024.)

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága szerinti besorolás alapján három végrehajtási fokozatot különböztetünk meg. Az, hogy egy személy milyen besorolást kap a Büntető Törvénykönyvben (továbbiakban Btk.) meghatározott. Komplex módon, sok befolyásoló tényezőt vesz figyelembe a Btk. Ennek értelmében a besorolás például függ attól, hogy valaki korábban már követett el bűncselekményt és visszaeső-e, illetve a bűncselekmény súlya is befolyásolja: vétséget vagy büntetett követett el az illető. (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 2024) A 2012. évi C. törvény 5. §-a alapján „büntetett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre e törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli, minden más bűncselekmény vétség.” (2012. évi C. törvény, 2024) Utóbbiaknak megfelelően a három végrehajtási fokozat tehát: fogház, börtön és fegyház.

Ugyanakkor a fogva tartási rendszer alapján részre bontva van nyílt rendszer, félig nyílt, zárt és maximális biztonságú. Nyílt rendszer esetén 1 évet meg nem haladó büntetésről beszélünk, félig nyílt rendszer esetén 1 és 5 év közti börtönbüntetésről, zárt rendszer az 5 és 15 év közti időre kiszabott ítélet, utolsó sorban a maximális biztonságú rendszer pedig 15 év feletti büntetés, illetve életfogytiglan esetén lép életbe. (Varga, 2010)

2.1.1. Feladatai

Az 1995. évi CVII. törvény 1. § -a szerint „A büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) a külön törvényben meghatározott szabadságelvonnással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárási kényszerintézkedéseket, a szabadságvesztésből szabadultak utógondozását, valamint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatokat végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szerv.” (1995. évi CVII. törvény, 2024)

A büntetés-végrehajtási intézet a legsúlyosabb büntetőjogi szankció, a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának a helyszíne. Már a börtön kifejezéshez is kellemetlen érzést társítunk, ugyanakkor a fogva tartáson túl ellátási feladata többek között a reintegrációs tevékenység, a társadalomba történő integráció elősegítése. A reintegrációban fontos a börtönártalom redukálása, a családi kapcsolatok megtartása, hozzájárulás a bűnismétlés elkerüléséhez. (Tikász, 2019)

2.2 Kapcsolattartás

Az elítéltek a rendelkezési jogkör gyakorlója és az intézet engedélye szerint tarthatnak kapcsolatot elsősorban hozzátartozóikkal, illetve általuk megjelölt személyekkel. (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 2024) A 2013. évi CCXL. törvény 3. §-ának 10-11. pontja szerint hozzátartozónak tekintendő az a személy, aki a Btk.-ban meghatározott, illetve kapcsolattartó az a személy, aki az elítélttel vagy az egyéb jogcímen fogvatartottal jogszabály vagy engedély alapján kapcsolattartásra jogosult. (2013. évi CCXL. törvény, 2024.)

„A reintegráció szempontjából kiemelt jelentőségűnek tekinthető a kapcsolattartás, mely megkerülhetetlen tényezője a visszailleszkedés elősegítésének. Utóbbi nem más, mint az, hogy az elítélt a szabadulásakor legyen olyan élethelyzetben, amely alkalmassá teszi, hogy a társadalom törvénytisztelő tagjává váljon.” (Forgács, 2021) Szabadulást követően a

„külvilághoz” tartozó elsődleges kapocs a támogató háttér, ami életbe lép és döntő szerepe van a reintegráció sikeressége esélyét illetően. „A börtönbüntetés alatt a társas támogatás a kapcsolattartás sajátos, szigorúan szabályozott formáin keresztül érvényesül, mint a látogatás („beszélő”), telefonálás, levelezés, csomagküldés, pénzküldés.” (Bíró, 2015)

Az engedélyezett kapcsolattartói kör magába foglalja az egyén, társadalom különböző színterein létesített kapcsolatait. Elsőkörben a közeli környezet családtagok, barátok, de ide tartozik a korábbi munkaadóval folytatott kapcsolattartás lehetősége is (Forgács, 2019).

2.3. Kapcsolattartási formák bemutatása

Vizsgáljuk meg részletesebben melyik kapcsolattartási forma mit is foglal magába. A továbbiakban a magyar Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 2024) által felállított értelmezés szerint fogom bemutatni a különböző kapcsolattartási formákat és jellemzőiket:

- Levelezés: A levelezés a postai úton feladott boríték, írásos levél formájában biztosít lehetőséget kontakt fenntartására. A leveleket minden esetben kötelezően ellenőrzik, írásos üzenet mellett fénykép is helyezhető a borítékba.
- Látogatás: Látogatás esetén egy időben maximum négy főt fogadhat a fogvatartott, kiemelendő, hogy kiskorú személyek csak felnőtt kíséretében látogathatnak.
- Telefonálás: A telefonálás az intézet által szolgáltatott eszközön történik, megszabott időintervallumban és szabályozott gyakorisággal vehető igénybe, a hívásokat szintén ellenőrizhetik.
- Telekommunikációs eszköz útján történő kapcsolattartás: Havonta legalább egyszer biztosított beszélgetés, legfeljebb 2 órán át vehető igénybe, azonban legalább 1 óra időtartamúnak kell lennie. Az eszközt, akárcsak a telefont az intézet biztosítja.
- Csomagküldemény: Havi egyszeri alkalommal csomag küldhető és fogadható, a csomagban nem küldhető dohánytermék, gyógyszer, tisztálkodási szerek, továbbá élelmiszer sem. Ezenfelül negyedévente lehetséges ruhaneműt fogadni, azonban ezek tisztításáról az intézet gondoskodik mielőtt a fogvatartotthoz kerülne.

A szigorú ellenőrzés csomagok levelek terén vagy például a ruha, lábbelik egyéb eszközök tisztítása mind ahhoz járulnak hozzá, hogy a börtönbe ne juthasson be semmiféle

nem kívánatos drog, tudatmódosító vagy egyéb eszköz (mobiltelefon, veszélyes tárgyak stb.). A képzés során évfolyamunkkal volt szerencsénk eljutni a Heves Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézetbe, illetve a Budapesti Fegyház és Börtönbe. Látogatásunk során, mint jövőbeni szakemberek átfogó előadásban részesültünk a Büntetés-végrehajtási (továbbiakban bv.) intézetek működéséről. A levelezés, csomagküldés során a legkülönbözőbb módokon teszik próbára az elsősorban mobiltelefonok, illetve tudatmódosítók bejuttatását a fogvatartottak felé. Ennek kiküszöbölésére elengedhetetlenek a szigorú intézkedések, illetve nem véletlen az sem, hogy szigorú szabályok övezik kivel tarthat kapcsolatot egy adott személy akár írásos akár személyes találkozásról legyen szó. A kapcsolattartás minden rizikója ellenére ugyanakkor mégis elengedhetetlen.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 2024) felsorolásában az intézeten belüli kapcsolattartási formák mellett szerepelnek intézetelhagyással járó kapcsolattartási lehetőségek is:

- Látogató intézeten kívüli fogadása: Ebben az esetben a fogvatartott csak az adott kapcsolattartóval együtt távozhat az intézetből.
- Kimaradás: Maximum 24 óra lehet, annak elősegítésére, hogy a fogvatartott oktatásban/képzésben vehessen részt, kapcsolatait fenntartsa lakásról és munkahelyről való gondoskodás érdekében. Ez kifejezetten csak a büntetés egyharmadának letöltése után igénybevehető.
- Eltávozás: Eltávozás esetén az egyén tartózkodását jelenteni köteles, szintén büntetés egyharmadát követően léphet életbe.
- Reintegrációs eltávozás: Reintegrációs őrizetbe helyezés feltételeinek megfelelően elektronikus távfelügyeleti eszköz viselése ellenében vezethető be.

A kapcsolattartási formák igénybevételének lehetősége, illetve időtartama, gyakorisága a rezsimbe sorolástól függően egyénenként eltérő.

A kapcsolattartás mikéntjét befolyásolja az is, hogy a fogvatartottak a börtönbe kerülés előtt milyen minőségű és mennyiségű társas kapcsolatokkal bírtak, és ezek milyen mértékben mobilizálhatók a börtönbüntetés alatt. Bejósolható, hogy azon fogvatartottak esetében, akiknek vannak külső, vélhetően szoros kapcsolataik, attól függetlenül, hogy milyen formában történik kapcsolattartás feltételezhető, hogy segítik majd őket a társadalomba történő visszailleszkedésben. A kapcsolattartás hozzájárul a családi kapcsolatok fenntartásához ezáltal az integrációhoz is. (Bíró, 2015)

2.4. Külső-belső kapcsolatok

A fogvatartottak esetében a szabadulásra való felkészülés egyféle gondolati síkon történik. Többnyire azon családtagjaiktól várnak segítséget, biztosított lakhatást stb., akikkel a szabadságvesztés során rendszeresen ápolták kapcsolataikat. Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a családtagok számára a fogvatartott családtag támogatása is kihívást jelenthet, amennyiben ő rendelkezett egyedül jövedelemmel. (Biró & Albert, 2016) További aggályokat szülhet, hogy a kontakt fenntartása szükséges ahhoz, hogy a „kinti” kapcsolatok ne gyengüljenek el, viszont az esetek többségében az elítéltet nem az otthonához legközelebbi bv. intézetben helyezik el, így a személyes látogatás lehetősége korlátozódik, így más formákat kell igénybe venni. Az utazás drága, viszont van, akiknek a telefonálás költségei is gondot okoznak, illetve nem tudnak rendszerességgel írni. (Albert, A börtönbüntetés hatása a baráti kapcsolatok alakulására, 2015)

A zárt intézetben belül a fogvatartottak között ún. státusz-hierarchia működik, melyben mindenki elfoglalja saját helyét. „A börtönben az informális hálózat strukturált hierarchikus (alá-fölérendelt) viszonyokat épít ki a bentlakó a törvénykönyv értékei, illetve a hozott értékek mentén.” (Boros & Csetneky, 2002, old.: 145) Boros és Csetneky e mentén továbbiakban úgy fogalmaz, hogy ahhoz, hogy ez a státusz változására léteznek befolyásoló tényezők, ezek lehetnek külső szociális változások vagy előnyök, illetve benti történések is. (Boros & Csetneky, 2002) A presztízs versengések voltaképpen a börtönön belüli „szabadságért” folynak. (Fiáth, 2012, old.: 38) Az erőszak meghatározó eleme a börtönéletnek, segíti a zárt intézetben belüli strukturálódáshoz járul hozzá. (Boros, Rab-hierarchia Az erőszak és az informális státusz a visszaeső elítélteknél, 1995). Mindezek ellenére a börtönben elkerülhetetlen a kapcsolatok kialakítása, hiszen a totális intézeti légkörben a bentlakók 24 órás intervallumban össze vannak zárva, minden tevékenységük és irányítás és ellenőrzés alatt áll, idézi Boros és Csetneky, Goffmann (1961) nyomán. A totális intézet kifejezést Goffmann alkotta meg az 1960-as évek elején. Ebből következik, hogy a börtönkapcsolatok nem elmélyült kapcsolatok, sokkal inkább sekélyesek és nem tartanak sokáig. (Albert, A börtönbüntetés hatása a baráti kapcsolatok alakulására, 2015)

Fiáth szerint a börtönhierarchiában betöltött státusz nem evidens, és a fogvatartottak közt sem konzisztens. (Fiáth, 2012) Összegezve a leírtakat számomra az a következtetés vonható le, hogy a státusz által kínált pozíciók nem állandóak és ez a börtönfalakon belüli

kölcsönhatások következménye. Ugyan a börtönlét monoton és állandó, viszont a fogvatartottak közti viszonyok nem stabilak, a túlélésért folyik a harc és egy kivívott pozíció megtartása sem olyan egyszerű feladat. Ugyanakkor a belső kapcsolatokat befolyásolhatják a külső történések is.

3. Reintegrációs lehetőségek

A fogvatartottaknak számos reintegrációra való törekvést közvetítő lehetőség biztosított a zárt intézmény falain belül és túl is. „Az elítélteket törvény kötelezi a munkavégzésre. Ők végzik a börtönök fenntartásával, felújításával, karbantartásával járó munkákat, de ugyancsak fogvatartottak dolgoznak a mosodákban és a konyhákban is. Termelő, mezőgazdasági és ipari tevékenységet is folytatnak a bv. gazdasági társaságainál, amelyeket kifejezetten arra hoztak létre, hogy munkát biztosítsanak a fogvatartottaknak.” (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 2024)

A reintegrációs sikerességéhez szükséges, hogy a reintegrációs folyamat során az érintett felismerje általa elkövetett bűncselekmény veszélyességét és hozzájáruljon hogyan tudja jóvátétellel igazolni azt. A fogvatartási időben alkalmazott módszerek és eljárások nagymértékű befolyással vannak a reintegráció sikerességére. (Forgács, 2019)

A munka mellett ugyanakkor meghatározó reintegrációs tényezőként szerepel a tanulás is. Oktatási tevékenységen való részvételi lehetőséget minden bv intézet biztosít, a 2014. évi IM rendeletbe foglaltak szerint: „Az elítélt reintegrációját támogató folyamatban a bv. intézet biztosítja a reintegrációs célok elérését kiemelten az oktatás, szakképzés, valamint a továbbképzés segítségével.” – adott jogszabályi feltételekhez mérten.

Megemlítenő, hogy a foglalkoztatás nem csak a munkáltatást és az oktatás lebonyolítását illeti, lehetővé teszi ezek mellett a mentális és testi egészség megőrzésén túl normális életvitelhez szoktat és egy alapot biztosít a csökkentve ezzel a depresszió és agresszió kialakulásának rizikófaktorait. (Köszegi, 2010)

A büntető igazságszolgáltatás funkcióiban megkülönböztetünk generális és speciális prevenciót. Mindkettő több preventív lehetőséget hordoz magában, azonban történelmi tapasztalatok következtetéseit levonva egyik elem túlhangsúlyozása torzulásokhoz vezethet a bűnözéskontrollt illetően. A generális prevenció az az általános visszatartó hatás, amelyet a büntetés a társadalom tagjaira gyakorol. A speciális vagy individuálisnak nevezhető prevenció a bűnismétlés megakadályozását jelenti. Egy adott bűncselekmény már

megtörtént, erre reagál, cél visszatartani az elkövetőt a bűnismétléstől. (Borbíró & Kerecsi, 2009) Míg előbbi az elsődleges, utóbbi a harmadlagos megelőzés színterére tartozik melyekről részletesebben még említést teszek a továbbiakban.

3.1. Reintegrációs őrizet

A reintegrációs őrizet célja ugyancsak a társadalomba való visszailleszkedés elősegítése. A szabadságvesztés idejének vége előtt az arra jogosult és érdemes személyek szabadságukat visszanyerjék, és a büntetés hátralévő részét az otthonukban tölthessék le, úgynevezett elektronikus távfelügyeleti eszközzel történő ellenőrzés mellett. (Nagy, 2019)

3.2. Pártfogó felügyelet

3.2.1. Pártfogó felügyelet büntetés végrehajtással összefűződő tevékenységei

Kutatásom szempontjából releváns bemutatnom a pártfogó felügyelet reintegrációval összefűződő viszonyát. „A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő kulcsfontosságú szerepet tölt be az elítéltek eredményes reintegrációjában, hiszen akár a bv. intézetben belüli, akár a szabadulást követő időszakban végzett feladataikra tekintünk, összekötő kapcsolatot alkot az intézeti zárt világ és a „szabad élet” között.” (Juhász, A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői tevékenység, 2015) Munkában több szemszögből, mind pártfogók és pártfogoltak oldaláról vizsgálom feltevéseim.

A pártfogói munkában leglényegesebb a családi kapcsolatok megóvása, lakhatás, befogadó környezet vizsgálata, biztosítása, munkaerőpiaci elhelyezkedés, bűnismétlés elkerülése. (Juhász, 2017) „A szabadulásra felkészítés és az utógondozás hatékony megvalósítása csak abban az esetben képzelhető el, ha arra egységes komplex folyamatként tekintünk.” (Schmehl, 2015)

3.2.2. Reintegrációs gondozás

8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 62/E. § pontjaiba foglaltak alapján a bv. intézetben szabadságvesztésüket töltő elítéltek szabadulásra felkészítése a bv pártfogók feladatköri hatálya alá esik. Ezt a folyamatot reintegrációs gondozásnak nevezzük, melynek célja elősegíteni az elítélt társadalomba történő visszailleszkedésének menetét.

A bv. pártfogó a szabadulásra való előkészület során reintegrációs gondozást végez, mely az elítélt szabadulásának napjáig tart. Mivel ennek következtében a lakókörnyezet is

vizsgálat alá esik a pártfogó a hozzátartozók felkészítésében is kiemelkedő szerepet játszik. (Juhász, A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői tevékenység, 2015)

A reintegrálásra orientálódó programok csak akkor lehetnek hatékonyak a visszailleszkedés segítésében, ha illeszkednek az egyén által képviselt és elérhető képességekhez, és személyéhez, valamint találkoznak azokkal a szükségletekkel melyek kielégítésre merülnek az eljárás során. (Forgács, 2019) A reintegrációs gondozás egyénre szabott programterv kidolgozása alapján történik mely során az ellátó szakember figyelembe veszi fogvatartott szükségleteit, az általa elvárható és elvégzendő feladatok összességét. Összegezve tehát egy átfogó tervet készít a fogvatartott szabadulását követő és integrációját elősegítő folyamatról. (Schmehl, 2015)

3.2.3. Utógondozás

A pártfogó felügyelők által végzett reintegrációs tevékenység, mely a szabadult elítéltekkel történik. A szabadságvesztés letöltését követően kezdődik, azonban az elítélt kérelme alapján valósul meg, olyan területeket érint, melyekben az illető segítségre szorul. Többek közt ilyen lehet a szükséges okmányok beszerzése, tanulmányok, munkavállalás stb. (Dr. Ragó & Dr. Eisemann, 2018)

8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 62/F. §-a értelmében a bv pártfogó a szabadulást követő időszakban is nyújt támogatást amennyiben azt a büntetés letöltését követő egy évben a szabadult kérelmezi, kizárólag az érintett önkéntes kérésére nyújtható. (8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet, 2024) Ugyanakkor a reintegrációs gondozásban a büntetés letöltése időtartamával arányosan meghatározott intervallumban az elítélt köteles az együttműködésre. (Schmehl, 2015)

Amennyiben a szabadságvesztés letöltése után a reintegrációs tevékenység utógondozás keretében folytatódik, a szabadult életvitele nyomon követhető, továbbá a rendelkezésre álló eszközökkel elősegíthető, hogy ne váljék ismételt bűnelkövetővé, hanem a bv. pártfogó felügyelő támogatásával a társadalom hasznos tagjává váljon. (Juhász, 2015)

Megemlítendő, hogy fontos, hogy a reintegrációs gondozás ideje alatt a gondozottban megjelenjen az a motiváció, ami hozzájárul ahhoz, hogy a pártfogó szakemberhez fordul, többek között ezért sem választható el a két tevékenység egymástól. (Somogyi, 2019) Az integrációs folyamat eredményessége érdekében már a zárt intézetben elindul és megalapozza azokat a feltételeket mely az utógondozással kiegészülve hozzásegíti az illetőt a sikeres visszailleszkedés megvalósulásához szükséges feltételek kialakításához.

3.2.4. Reintegrációs őrizet

A 2013. évi CCXL. törvény 187/A. § - a értelmében „Ha a büntetés céljának megvalósulása ilyen módon is biztosítható, a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége, illetve ennek kizárása vagy kizártsága esetén a szabadulás várható időpontja előtt reintegrációs őrizetbe helyezhető az az elítélt, aki azt vállalja és gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, vagy ha szándékos bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre.” (2013. évi CCXL. törvény, 2024.)

Reintegrációs őrizet elrendelésének hatályba lépése esetén a pártfogó felügyelő feladataihoz tartozik a pártfogolt ellenőrzését a reintegrációs őrizet alatt, mely feladatok közé tartozik a pártfogolt havi rendszerességgű látogatása, illetve a pártfogó felügyelői feladatokhoz hasonlóan segíti őt, pl indokolt mozgáskörzet módosításban. (Somogyi, 2019)

A reintegrációs gondozás nem minden esetben vehető igénybe, bizonyos esetek alól a btk kivonja a lehetőségét, utóbbi esetekben a bv intézetben belül kerül sor a felkészítésre. Ilyen lehet például az életellenes bűncselekmények, vagy az 5 évnél hosszabb ideig tartó szabadságvesztés esetei. (Schmehl, 2015)

3.2.5. Reintegrációs eltávozás

2013. évi CCXL törvény 180/B. §-a szerint „Reintegrációs eltávozás engedélyezhető az elítéltnak, ha a reintegrációs őrizetbe helyezés feltételei fennállnak, valamint az elítélt bv. intézetben tanúsított magatartása, együttműködési hajlandósága a reintegrációs célok megvalósítására irányul. (2013. évi CCXL. törvény, 2024.)

4. Bűnözés – Bűnelkövetés

4.1. Bűnelkövetés fogalma

A Btk. szerint a bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli. (2012. évi C. törvény, 2024)

4.2. Bűnelkövetés előjelzői

Továbbiakban Boros János és Csetneky László Farrington nyomán bemutatott felsorolásban fogom szemléltetni azokat a tényezőket melyek hatással vannak a bűnelkövetésre.

Farrington (Farrington, 1995) bűnöző személyiség modellje egy olyan longitudinális kutatásból származik melyben 8 és 32 év közötti férfiakat vizsgáltak meg figyelve ezzel az antiszociális tendenciák formálódását. Az antiszociális tendencia Farrington értelmezésében a külső és belső hatások, illetve kényszerek bizonyos szinten szerepet játszanak a bűnelkövető viselkedés megalakulásában. (Boros & Csetneky, Börtönpszichológia, 2002)

- Intelligencia és kognitív faktorok (bűnelkövetőkre jellemző absztrakt gondolkodás, koncentráció gyengeségei)
- Személyiség és impulzivitás
- Családi hatás (elhanyagoló szülői attitűd, gyenge felügyelet, szülők közti konfliktusok)
- Társak hatása
- Iskolai hatás (Boros & Csetneky, Börtönpszichológia, 2002)

4.3. Bűnismétlés elkerülését segítő tényezők

„A sikeres életvezetéshez nélkülözhetetlen a szekvenciális és a problémamegoldó gondolkodás, a konstruktív megküzdési minták, valamint a támogató társas kapcsolatok a bűnismétléstől tartózkodó új életstratégia kialakításában.” (Di Blasio & Ács-Bíró, 2022)

A szakirodalom szerint a bűnismétléshez kapcsolódó tényezőket két külön csoportra bonthatjuk: védőfaktorokra és kockázati faktorokra. Utóbbin belül beszélhetünk statikus, illetve dinamikus tényezőkről. Lényegében véve védőfaktor, mely segíti a bűnismétlés elkerülését, kockázati tényező mely esedékesen hozzájárulhat a bűnismétléshez. Mélyebben boncolva a statikus faktorok körébe tartoznak a demográfiai és előélettel kapcsolatos információk, intellektus, családi háttér stb. még dinamikus lehet például a szerhasználat, antiszociális személyiség, bűnözői kapcsolatok. (Mezei, 2019)

A bűnmegelőzést három különböző szinten építhető fel. Ez a bűnmegelőzés háromszintű modellje, mely a bűnmegelőzés intézkedéseket aszerint sorolja, hogy a bűnelkövetés mely szakaszában valósulnak meg. Az elsődleges megelőzés a társadalom színterén lép érvénybe,

olyan beavatkozások tartoznak e kategóriába melyek a bűnözés körülményeit alakítják (pl. jogi, gazdasági körülmények, bűnözés reprodukciója), a körülmények megváltoztatására összpontosít. A másodlagos megelőzés egy meghatározottabb célcsoportra fókuszál, melynek tagjai még nem váltak bűnelkövetővé azonban ennek kockázati tényezői fennállnak. Korai felismerés a prevenció érdekében, az a cél, hogy a bűncselekmény elkövetése ne történhessen meg. Veszélyeztető körülmények elhárítása, megjelennek a gyermekvédelem és a hatóság preventív célt szolgáló intézkedései. A harmadlagos megelőzés a már bűncselekményt elkövetett személyek bűnismétlésének elkerülését tűzi ki célul, „reaktív” szint, a végbement cselekményre reagál. (Brantingham & Faust, 1976) „Ennek megfelelően a harmadlagos megelőzés döntően a büntető igazságszolgáltatás területére esik (reintegrációs törekvések, pártfogó felügyelet, börtönprogramok, utógondozás, stb.), ehhez azonban szervesen kapcsolódnak a bűnmegelőzés olyan szerepelői amelyek szerepet játszhatnak a bűnelkövető újbóli társadalmi beilleszkedésének és bűnmentes életének elősegítésében. (Borbíró & Kerecsi, 2009)

4.3.1. Család szerepe a bűnelkövetésben

A családok társadalom szintjein elfoglalt tere több tényező együttes befolyásából jön létre. A társadalom strukturális rendjében elfoglalt helyét, általa képviselt értékeket befolyásolhatják például több generáción átívelő „anyagi és szimbolikus javak”, környezeti hatások, időszerű társadalmi folyamatok. Következő generációi számára újratermeli ezeket a kódolt információkat és egy ez alapján elkészült csomaggal indítja őket útnak. A hozott értékek, kulturális és szociális, életmód mind olyan tényezők melyek gyökere a családból hozott és elsajátított mintákon alapul. (Gönczöl, 1986)

A fogvatartottakat tekintve jellemző, hogy alul motiváltak, nem jelenik meg a változásra való törekvés igénye. Emellett gyakorta megjelennek szocializációtól függő hiányosságok, zavarok a személyiségfejlődésben és egyéb pszichés eredetű problémák, szenvedélybetegségek. Családképet tekintve jellemzők a devianciák. A társadalomba történő vissza integrálásra merően hátráltató tényezőként hatnak ezek a kusza családi hátterek, emiatt fennállhat a veszélye, hogy a szabadságvesztés következtében elhalványodhatnak. (Tikász, 2019)

5. Reszocializáció vagy reintegráció?

A szocializáció a társadalomba való beilleszkedés folyamata. Megkülönböztethető az elsődleges és másodlagos, korrekciós szocializáció (reszocializáció). Az elsődleges szocializáció a gyermekkorban történik melyet szociális (család hatása) és biológiai (örökölt) tényezők együtt állása és kölcsönhatása határoz meg. A szocializáció egy többrétű folyamat mely gyermekkorban kezdődik az egyén és a környezet interakciói által fejlődik. A bűnelkövető életvitel olyan tulajdonságokat hordoz melyek nem egyeznek a jól szocializálódott személyiségre jellemzőktől. (Szegál, 2007)

A részocializáció ugyanakkor nem összetévesztendő a reintegráció fogalmával. Katalán írásában a bv.-ben a reintegráció egy olyan tevékenységrendszer, ami csak az elítélt társadalomba történő visszatérését tűzi ki célul, ezzel szemben a részocializáció foglalkozik azzal is, hogy a társadalom által elfogadott szabályokat nem ismerő vagy megtagadó személy megtanulja azokat, hogy sikeresen illeszthető legyen a társadalomba. (Katalán, 2015)

Szegál megfogalmazásában maga a részocializáció a szubkultúrákra jellemző úgy is mondhatjuk „normálistól” személyiségvonások korrekciója. Megvalósulásához két feltétel beteljesülése szükséges, mégpedig a „külső”, társadalom által elfogadott normák, értékek beteljesítését, illetve a „belső”, avagy maga az individuális személy hajlama ezen értékrend kialakításának megvalósítására és törekvés a változtatásra. A zárt intézetben betartandó kötött szabályok betartása elvben vonzóvá teszi a társadalom által elfogadott életforma gyakorlását. (Szegál, 2007)

6. A témát érintő kutatások

6.1. Szubjektív részocializációs esélyek

Albert Fruzsina szerkesztésében találkozhatunk a Szubjektív részocializációs esélyek című, OTKA 101325 számú kutatásról, mely 2011-15 között zajlott. Hazánk büntetési végrehajtási intézeteiben a fogvatartottak reintegrációjának lehetőségeit kívánta feltérképezni az érintettek szemszögéből. Első alkalommal elítélt 35 év alatti férfiakkal készült a kutatás, akik rövid (maximum 3 évig terjedő) szabadságvesztést töltöttek.

A vizsgálat eredményében több tényezőt is összefoglal a családtagokkal történő kapcsolattartás pozitív hatásait tekintve. Első körben a családtagok érzelmi és anyagi támogatása elősegíti a börtöni lét megkönnyítését. Továbbá megállapítja azt, hogy a

kapcsolattartás ideje alatt a kapcsolattartókkal a kapcsolat erősödhet is, illetve a bűnismétlés megelőzésére való törekvésben is szerepet játszik. (Albert & Biró, 2015)

6.2. A pandémia hatása a fogvatartottak kapcsolattartására

Forgács Judit vizsgálata a covid járvány hatásait vizsgálta a kapcsolattartás tekintetében. Ebben a kutatásban kiemelkedően a Skype, mint kapcsolattartási forma van porondon, hiszen a járvány idején kötelező elzárások a büntetés végrehajtás kapcsolattartási rendszerében is változásokat idéztek elő. A mintából 51 véletlenszerűen kiválasztott fogvatartottal folytatott interjúk során kiderült, hogy a megugrott Skype telefonálás népszerűsége annak volt köszönhető, hogy sokak több év után ennek köszönhetően láthatták élőben családtagjaikat attól függetlenül, hogy rendelkeztek aktív kapcsolattartókkal. Emellett a Skype nyugodtabb körülményt teremt és gyermek kapcsolattartók számára is kapcsolati élményt biztosít a hozzátartozóval. Végül pedig előnyös szempont volt az is, hogy ezáltal a forma által betekintést nyerhet a fogvatartott fél az otthon képébe, hozzátartozóik környezetébe. (Forgács, 2022)

6.3. Bebörtönzött családok - fogvatartottak családjai a börtönről

Hegedűs Judit kutatásában olyan családtagokkal készített interjúkat, akiknek hozzátartozója szabadságvesztését tölti valamilyen büntetés-végrehajtási intézetben. 25 főt kérdezett meg különböző kapcsolattartó „típusokból”: házastárs/élettárs, szülő, gyermek.

A vizsgálat eredményeiben beszámol arról, hogy a szülők általában traumaként élik meg, ha gyermekük börtönbe kerül. A házastársi – élettársi kapcsolatok esetében a kapcsolattartás fő indoka általában a gyermek, ezekben a kapcsolatokban halmozódnak fel leginkább a stresszfactorok. Leginkább a gyermekek esetén kiemelkedően meghatározó, hogy milyen volt a kezdeti kapcsolat a szülővel a bebörtönzés megelőzően. Összességében minden családtagtípust, szerepüket tekintve másképp érint a családtag „elvesztése”. 3 meghatározó tényezőt emel ki a család feldolgozási struktúrájának működésében: előzetes tapasztalatok, intézet támogató funkciói, családot körülölelő támogató ellátó rendszer. (Hegedűs, 2021)

2. A kutatás bemutatása

2.1. Konceptualizálás

Reszocializáció: társadalomba való visszavezetés (Boros & Csetneky, Börtönpszichológia, 2002)

Reintegráció: társadalomba történő visszailleszkedés

A rezsocializáció-reintegráció pontokról a szakirodalmi áttekintésben részletesebb fogalmi meghatározás szerepel a két fogalomról és összefüggésükről.

Státusz-hierarchia: a helyzetek eltéréséből adódó rangsor, alá-fölé rendeltségi viszonyok (Boros & Csetneky, 2002)

2.2. Kutatás célja, kérdéseinek bemutatása, feltevések

Kutatásom célja megismerni a börtönből szabadult elítéltek családtagjaikkal való kapcsolatait. Azt vizsgálom, hogy ezen kapcsolatok milyen hatással vannak az elítéltek reintegrációjára. Továbbá arra is kíváncsi vagyok, hogy a börtönben kialakult jövőképek beigazolódni látszanak-e, illetve vizsgált célcsoportom tagjai milyen attitűdökkel rendelkeznek a bűnismétlés elkerülése és a társadalomba való visszailleszkedés kapcsán.

Kutatásom szakértői mintavételi eljárásnak megfelelően elítéltek gondozásával foglalkozó szakemberekkel végeztem, akik munkájukban követik az elítéltek gondozási folyamatait.

A kutatásomban vizsgált kérdéseken keresztül elsősorban arra vagyok kíváncsi, hogy az igénybe vehető kapcsolattartási formák közül melyek állnak legnagyobb összefüggésben a jövőtervezéssel ezáltal reintegrációval. A kérdés relatív, mert rezsimbe sorolástól függően eltérő szinteken vehetőek igénybe, viszont gyakoriságtól eltérően azt a kérdés is felvetésre kerül, hogy melyiket preferálják. „Az új kommunikációs módszerek, illetve a kapcsolattartás gyakorisága a fogvatartott magatartásához idomult rezsimszabályokhoz igazodik, így az együttműködő, normakövető és magas reintegrációs hajlandóságot mutató elítélt esetében szinte a mindennapi külső (hozzátartozói) kapcsolattartási forma valamelyike is biztosítható.” (Czenczer, 2014) Vajon a személyes kapcsolattartás tölti ki leghatékonyabban a külvilággal létesülő kapcsolat fenntartását? Vagy ennél van hatékonyabb módszer is? Kérdéseimben fontosnak tartok kitérni arra is, hogy ebből az aspektusból ne csak az elítéltek számára előnyös, hanem a szakemberek véleménye által formált válaszokat is összevethessem.

Következő feltételezésemben továbbá kíváncsi vagyok arra is, hogy az intézetben eltöltött idő hozza miként határozza meg ezeket a kapcsolatokat. Szintén egy széleskörű kérdés, hiszen szakirodalomból merített ismereteim alapján úgy gondolom a családi kapcsolatok kitartásának mikéntje több pilléren alapul. A kérdést általánosságban vizsgálom, vajon élesen párhuzamba hozható a büntetési letöltési idő hossza a kapcsolatok elévülésével, vagy más tényező meghatározóbb lehet? Nem elkerülendő ugyanakkor az sem, hogy az adott illetőnek ki a kapcsolattartója, illetve elkövetett bűncselekménye milyen hatással volt családi kapcsolataira. Feltételezéseim szerint ezek is meghatározó elemek lehetnek, ugyanakkor a kapcsolattartásban (ha már van egy stabil kapcsolattartó) a fizikai távollét az idő múlásával gondot jelenthet. Főként, ha a családból a „kenyérkereső” személy vonódik szabadságvesztés alá.

Kutatásom egyik fontos aspektusa kitekinteni arra is, hogy a kapcsolattartás milyen összefüggésbe hozható a börtönben betöltött státusz pozíciójával. Fiáth úgy fogalmaz, hogy a börtönben elért státusz sohasem egyértelmű, a külső okok csak részben meghatározóak, ami lényegesebb az a fogvatartottak egymásról és önmagukról kialakított reprezentációk eltérése, mely reprezentációk szociális természetűek. (Fiáth, 2012) Vajon a kapcsolattartás mint olyan hatással lehet erre? Hogyan érvényesül ki személyes formában nem él vagy nem élhet kapcsolattartással? Milyen formában vetül ki ez a fogvatartottak közti hierarchia viszony alakulásában?

Végül de nem utolsó sorban feltételezéseim közé tartozik még, hogy azon elítéltek esetében, akiknek voltak rendszeres kapcsolattartóik a reszocializáció folyamata hatékonyabban mehet végbe. Feltételezésem alapja igen egyszerű, hiszen amennyiben létesített stabil kapcsolat és támogatás áll fenn a fogva tartás időszakában is az egy határozott előnnyel szolgálhat, hiszen képes megteremteni egy biztos kiindulási pontot ellentétben azzal, ha valaki magára van utalva és nem számíthat segítségre hozzátartozóitól. Ugyanakkor ehhez elengedhetetlen tényező lehet a rendszeres kapcsolattartás? Mi van abban az esetben, ha valamilyen indok (pl. anyagiak) akadályt jelent a kapcsolattartás megvalósulásában?

2.3. Alanyok és célcsoport bemutatása, mintavétel

Kutatásom kérdéseinek vizsgálata nyomán a számomra elérhető alanyok felkutatása miatt szakértői mintavételi eljárásra esett választásom. Ennek fényében az interjúalanyok és a kutatásban vizsgált célcsoport nem ugyanazokat az alanyokat mutatja. Interjúim lebonyolítása során 5 olyan, elítéltek gondozásával foglalkozó szakembert kérdeztem meg

akik munkájuknak és szakmai tapasztalataik alapján hozzájárultak kutatásom megvalósulásához.

Vizsgálatom célcsoportja olyan személyekről való vélekedés, akik rövid, illetve hosszú idejű büntetést letöltve, már letöltötték kiszabott büntetési idejüket és jelenleg vagy korábban pártfogói utógondozásban, vagy reintegrációs őrizetben részesültek. A témában megkérdezett alanyaim ezen munkakörökben végzik munkájuk ezáltal átfogó rálátásuk van a szabadulást követő integráció folyamatára.

A mintavétel megválasztása lehetővé teszi számomra, hogy több szakember tapasztalatai alapján vessem össze az információkat, hiszen teljesen új szemszög szakértői következtésekben rejlő összefüggéseket találni. Témám eléggé szerteágazó lehet, ha abból a szempontból közelítjük meg, hogy nincs két egyforma eset, nincs két egyforma összetétele, hiszen nagyon komplex milyen tényezők együtt állásából születnek esetek. Ugyanakkor egy, a témában dolgozó szakember rávilágíthat olyan sémákra melyeket tapasztalatai alapján adhat válaszként.

2.4. A kutatás módszerének bemutatása

A kutatás választott módszere interjú. A választott témám indokolja, hogy interjúval folytassam le a kutatást. Azért választottam ezt a lekérdezési formát, mert úgy gondolom így egy hatékonyabb, pontosabb, nem mellesleg őszintébb választ kaphatok a kérdéseimre. A személyes beszélgetés során feltárható összefüggések és információk ezen kutatás esetén kérdőív formájában kevesebb adattal szolgálnának. Továbbá az alapsokaság létszáma is lehetővé teszi, hogy az interjú módszerét alkalmazzam, a rendelkezésemre álló lehetőségek körében a kutatás eredményességének függvényében ez módszer a számomra legalkalmasabb.

Mivel korábban már említettem, kutatásom témájának komplexitását tekintve és egyedi eseteket vizsgálva kézenfekvő volt, hogy kvalitatív mintavételi eljárásra essék választásom.

2.5. Hipotéziseim

1. Felteszem, hogy a kapcsolattartási formák közül a rendszeres személyes látogatásnak van szerepe az elítéltek jövőtervezésére.

2. Felteszem, hogy a hosszú büntetési idő esetében a kapcsolattartás hatása már nem kimutatható.

3. Felteszem, hogy a NEM személyes kapcsolattartási formák csak a börtönben való könnyebb alkalmazkodáshoz, illetve státuszhoz járulnak hozzá.

4. Felteszem, hogy azon elítéltek számára a társadalomba való reszocializáció eredményessége hatékonyabb, akik büntetésük letöltése során rendszeresen tartották a kapcsolatot családtagjaikkal.

2.6. Interjúkérdések

1. Ön szerint milyen befolyást gyakorolnak a börtönből szabadult elítéltek integrációjára a családtagjaik? Tapasztalatai szerint a családtagokra mi jellemző az ítélettel kapcsolatban?

2. A szabadágvesztés időtartamának letöltét követően hogyan alakulnak ezek a kapcsolatok? Ki kellene térni a rövidebb és hosszabb idejű büntetésre. Van-e különbség?

3. Ön szerint befolyásolja-e a szabadulás utáni reintegrációt a büntetés letöltése ideje alatt történő családtagokkal való kapcsolattartás? Hogyan?

4. A fogvatartottak mely kapcsolattartási formákat veszik igénybe leggyakrabban? Ön melyiket tartja leghatékonyabbnak?

5. Ön szerint a kapcsolattartás miként hat szabadságvesztés ideje letöltét követő reintegrációban? Bejósolható-e a kapcsolattartás, és a szabadulás utáni alkalmazkodás, beilleszkedés hatékonysága között.

6. Ön szerint hogyan alakul a kapcsolattartás igénybevételének rendszeressége a büntetési idő töltével arányosan?

7. A hosszú büntetési idő (min. 5 éve fogvatartott) esetén mennyire jellemző a kapcsolattartási formák bármelyikének kihasználása a fogvatartott szempontjából?

8. Ön szerint a kapcsolattartás vagy bármely formája hatással lehet a börtönben való státuszra, alkalmazkodásra?

9. Ön mely tényezőket sorolná kulcsfontosságúnak a sikeres reintegráció megvalósulásához?

10. Hogyan hasonlítaná össze a rövid, illetve a hosszú idejű szabadságvesztést letöltők integrációját?

11. Ön szerint milyen kapcsolat áll a kapcsolattartás és a pozitív jövő tervezés közt?

12. Ön szerint azon fogvatartottak esetében, akik határozott célokkal hagyják el a bv intézetet szerepet játszhat a kapcsolattartás milyensége?

13. Ön szerint mi gyakorol leginkább hatást a fogvatartottak pozitív jövőtervezésére?

14. Ön szerint összefüggésbe hozható a kapcsolattartás milyensége a börtönben betöltött státusz pozíciójával?

15. Ön szerint a börtönben betöltött státusz milyen befolyással van a társadalomba történő reintegrációra?

16. Pártfogoltjai miként élik meg a társadalomba való visszailleszkedést? Ön hogyan vélekedik erről a folyamatról?

2.7. Fókuszpontok, kérdésfeltevések

1. Orientációk

- Szeretném megtudni, hogy a börtönben kialakult jövőkép beigazolódni látszik-e a jelenlegi életükkel?
- Keresem a választ arra, hogy milyen mélységgel játszanak szerepet a családtagjaik a szabadulás óta – ez összefüggésbe hozható-e a kapcsolattartással?

- Milyen véleménnyel vannak a társadalomba való visszailleszkedésükről?
- Változtattak e valamin korábbi életükhöz képest, ha igen min?

2. Cselekvések

- Milyen törekvések voltak a fogvatartotti lét idején megfogalmazódott célok/jövőkép elérésére?
- Milyen szinten tartották a kapcsolatot családtagjaikkal a fogva tartásuk idején?
- Hogyan járulnak hozzá a bűnismétlés megelőzéséhez, elkerüléséhez?

3. Kutatás eredményeinek bemutatása a hipotézisek tükrében

3.1. Kapcsolattartási formák és jövőtervezés összefüggései

A kapcsolattartási formákkal kapcsolatos véleményformálás során az elítéltekről alkotott minták alapján a szakemberek véleményét is vizsgáltam, hiszen feltételeztem ezáltal biztosabb következtetésekre lehetek. „Covid alatt találták ki a Skype-ot, szerintem az a legjobb, a Skype, azt szeretik a legjobban.”- egyik interjúalanyom válaszát idézve. Érdekes kérdéspontot vetve fel mely szerint a skype azért előnyösebb a személyes látogatásnál, mert az elítélt az otthoni környezetet látva és az otthoni környezetben láthatja családját, mely sokkal meghittebb helyzetet alakít ki ezáltal, továbbá ellenkező esetben a hozzátartozó, elsősorban kiskorú gyermek számára semmiféle szempontból nem előnyös végig esni a személyes látogatás procedúráján és zárt intézeti körülmények közt látni a szülőjét. Másik két válaszadó is így vélekedett erről. Hegedűs Judit tanulmányában olvashatjuk, hogy vannak olyan fogvatartottak, akik gyermekeik számára károsnak érzik a személyes kapcsolattartást, mert nem akarják, hogy gyermekeik börtönkörülmények közt lássák őket. (Hegedűs, 2021) Továbbá Visontai-Szabó Katalin írásában is olvashatjuk, hogy már alapvetően a szülőtől, elsősorban anyától való elválás milyen hatással van a gyermek számára. Az anya hiánya érzelmi és mentális zavarokhoz vezethet, a bebörtönzött szülők gyermekeinél jellemzően kialakulhat az antiszociális viselkedés, depresszió, szorongás, agresszió és egyéb pszichoszociális gondok kialakulhatnak. (Visontai-Szabó, 2019)

Ugyanakkor a válaszadó kiemeli azt is, hogy a Skypeon túl a személyes látogatás a személyes kontakt miatt népszerű, míg egy másik válaszadó az érzelmi töltet oldala miatt gondolja, hogy megelőzheti a Skypeot hatékonyságát és kedveltségét tekintve.

Másik válaszadóm más aspektusból tekint a kapcsolattartási formák előnyösségeit és preferenciáit tekintve: „Számukra nagyon sokat jelent a személyes beszélő, személyes látogatás. Akkor ott vannak közvetlenül, szemtől szembe hallják a hangjukat. Az nagyon sokat számít.”. Véleménye szerint a személyes kontakt a hozzátartozókkal létesíthető fizikális jelenlét összehasonlíthatatlan „úgy feltöltődnek, hogy utána sokkal másabb a magatartásuk és viselkedésük bent a börtönben is”. Viszont szintén kitér a skype-ra, mely abból a szempontból fontosabb, hogy a távolság és az anyagiak miatt sokan nem engedhetik meg maguknak, hogy rendszeresen látogassák családtagjaikat.

A személyes látogatáson és a Skypeon túl említésre kerültek még a levelezés, csomagküldés és telefonálás, mint kapcsolattartási formák. A levelezés és csomagküldés formák, mint kapcsolattartó eszközök nem a személyes kontakt lehetőségét, sokkal inkább tárgyi lehetőségeket nyújthatnak, melyek csak másodlagos kielégítéssel szolgálnak, a kontakton túl, inkább a bent lét megkönnyítésében játszanak szerepet (például: fénykép).

Az adatok eredményeit összesítve elmondható, hogy a személyes látogatás a legkiemelkedőbb látogatási forma mellette élen a Skypepal, ami a covid hozományaként hatékony fejlesztésnek minősül a kapcsolattartás tekintetében. Mindkettőnek megvannak a maga előnyei és hátrányai, de kétségtávol a kapcsolatok szempontjából legrelevánsabb kapcsolattartásnak tekinthetők.

Első hipotézisem kérdésre bocsátott esetén elmondható, hogy akinek rendszeres kapcsolattartói vannak, azok számára egyértelmű pozitív hatással van a jövőtervezés, jövőkép kialakulásában az, hogy van kivel tervezniük, ugyanakkor ez nem magától a kapcsolattartási forma típusától függ. A személyes látogatás, mint olyan a legnépszerűbb kapcsolattartási formák közt van azonban rezsimbe sorolástól függően vannak eltérések az igénybevétel rendszerességét illetően, de ez más típusok esetén is releváns tényező.

Amennyiben az elítéltnak van rendszeres kapcsolattartója az megalapozza a jövőtervezést és magát a jövőt is, nagyon fontos, hogy a külvilágban lévő elsősorban családi háttér milyen attitűddel fordul a fogvatartott családtag felé. Ezen a ponton túl, ha a külső kapcsolattartó fél tartani akarja a kapcsolatot akkor tartani fogja, olyan formában, amely elérhető számára, tehát ha a távolság problémát jelent, akkor más formát fog választani. Lényegében ebből összességében az a következtetés vonható le, hogy nem maga a kapcsolattartási forma típus a kulcsfontosságú meghatározó tényező, hanem a kapcsolattartó attitűdje a fogvatartott

családtag irányába. Ezen túl a kapcsolattartási forma, mint olyan csak másodlagos tényező, annak eredménye, hogy ez az attitűd létesül, egy eszköz annak beteljesítésére.

3.2. Rövid és hosszú büntetési idő kapcsolattartása

A rövid és hosszú időre elítélteknél is többtényezős kérdés megtalálni a választ arra, hogy elévülhet-e a kapcsolattartás az idő múlásával. Válaszadóim egyet értettek abban, hogy általánosságban nem mondható el az, hogy apadnak ezek a kapcsolatok, ugyanakkor nem mindegy, hogy milyen kapcsolatról van szó. „De minél hosszabb egy ítélet, ez annál inkább annak a függvénye, hogy megmarad-e, hogy mennyire volt szoros ez az érzelmi kötődés meg ez a kapocs.”. A családon belül más eset a szülő/felmenő, gyermek, élettárs/házasság, testvéri kapcsolatok viszonya. „Anyával azért nem szakad meg a kapcsolat.”. Ezzel a szakirodalomban is találkozhatunk, a legstabilabb személy az anya, gyakran élete végéig kitart a börtönben lévő gyermeke mellett. (Halsey & Deegan, 2015) Viszont kiemelendő az is, hogy milyen volt a kapcsolat a szabadságvesztést megelőző időszakban, a család ellen irányult-e a bűncselekmény, a bűncselekmény típusa. Tény, hogy az idő meghatározó, viszont nem tekinthetünk el attól, hogy más kölcsönhatások együtt állása és az idő múlása hogyan állítható szembe egymással. Ha a kapcsolat stabil volt nagy valószínűséggel nem fog megmaradni, ugyanakkor nincs két egyforma eset sem.

A gyermekek esetében is meghatározó az, hogy a gyermek mennyi időt volt a szabadságvesztés idején, a szülő fizikailag kiesik abból a folyamatból, hogy a gyermeke felnő, vagy esetleg időközben unokái születnek. Ezek a kapcsolatok is érdekesek abból a szempontból, hogy a szülő-gyermek kapcsolata hogyan alakul, mennyire mélyülhet el, elmélyülhet-e egyáltalán.

A házassági vagy élettársi kapcsolatok kérdése is más. Hegedűs azt mondja minél régebbi a kapcsolat, annál valószínűbb, hogy a szabadságvesztés idejét kibírja. (Hegedűs, 2021) Ezen kapcsolatok esetén jellemzőbb a megszakadás esélye. A párkapcsolatban nincs fizikai kapcsolat, a gyereknek nincs ott a szülője, nincs másik kenyérkereső fél, a hiányzó fél az általa betöltendő szerepet nem tudja betölteni vagy biztosítani, mely előbb utóbb ahhoz vezethet, hogy az illetőt pótolni kell. Ezért más kérdés a párkapcsolatok esete, a vér szerinti kapcsolatok, szülő, gyermek, nem pótolhatók, de egy társas kapcsolat, melynek több funkciója van pótolható.

Összességében elmondható, hogy a kapcsolattartó és a kapcsolati viszony stabilitásának függvénye, hogy kitartanak-e a kapcsolatok vagy sem. A hosszú büntetési idő esetén az idő

kérdése meghatározó lehet, de nem minden kapcsolat forma esetén mondható el, hogy az idő múlása vezet a kapcsolatok gyengüléséhez.

Ettől eltekintve a rövid és hosszú büntetési időben mérvadó különbségek lelhetőek fel, melynek megvitatására egy további fejezetben kerül majd sor.

3.3. Nem személyes kapcsolattartási formák és státusz kapcsolata a börtönben

A technológia fejlődésének köszönhetően a már korábban említett Skype, mint igénybevehető kapcsolattartási forma, illetve az ellenőrzött bevezetésre került telefonok bekerülése a büntetés végrehajtás intézeteibe nagy innovációknak minősülnek a kapcsolatteremtésben és megtartásban. Ennek köszönhetően a személyes látogatás, ha nevezhetjük így, akadályait tekintve megkönnyíti és több színteret biztosít a kapcsolattartásnak. Kutatásom eredményeit vizsgálva elmondható, hogy nem jellemző, hogy valaki csak a nem személyes kapcsolattartási formák igénybevételével éljen, sőt a nem személyes kapcsolattartási formák csak másodlagosak a személyes formákkal ellenben.

A interjúkban kapott válaszok alapján alanyaim többnyire egyetértettek abban, hogy a nem személyes kapcsolattartási formákat nem emelnék ki státuszt befolyásoló szimbólumként, azonban kétségkívül megemlítendő, hogy a csomagküldés szerepet játszhat a státuszra való befolyásban. Lényegében az indokolja, hogy a kapott csomag értékeit felhasználhatóak kereskedelemre, mely segíthet magasabb státuszhoz jutni, ugyanakkor Fiáth írásaiból tudhatjuk, hogy a státusz megállapítása nem ennyire stabil és egyszerű feladat. Többdimenziós értékelésen alapul, azt a tekintélyt mely a státuszpozíció megszerzéséhez járul hozzá több tényező határozza meg, melyek közt szerepel a vagyonosság, testi erő, elkövetett bűncselekmény jellege. Lehetetlen megmondani, hogy az erőszak vagy a vagyonosság meghatározóbb. (Fiáth, 2012) A csomagküldés a vagyonosság szekciójába különül.

Ezen túl alanyaim közül egy fő álláspontja volt határozottan az, hogy a nem személyes látogatási formák kifejezetten befolyással lehetnek a státuszra. A többi válaszadó esetén bár egyetértenek az összefüggésben nem jelentenék kifejezett meghatározó tényezőnek, más dolgok meghatározóbbak lehetnek a hierarchiában jelölt térben.

Összességében megállapítható, hogy mivel a nem személyes kapcsolattartási formák hozzájárulhatnak a fogvatartott vagyoni helyzetéhez ezáltal befolyással lehet, viszont nem kifejezett meghatározó tényező, hogy a hierarchiában ki hová fog kerülni. Magyarázat erre

a státusz pozíció több dimenziós meghatározása és az, hogy mennyire instabil lábakon áll, komplex módon tevődik össze.

3.4. A kapcsolattartás és reszocializáció összefüggései

A kapcsolattartás és a társadalomba történő visszailleszkedés vitathatatlanul összefügg egymással. Mint már korábban fejtegettem a kapcsolattartás a kinti hozzátartozó attitűdjének hozománya melyet a kapcsolat stabilitása határoz meg. A kapcsolattartás egy megalapozó eszköze a személyes kapcsolatok fenntartásának és a szabadságvesztés idejének letöltéséhez közeledve a büntetési végrehajtási intézetekben történő szabadulásra történő reintegrációs tevékenységeken túl remek kiegészítése lehet a szabadulásra történő felkészülésben, az azt megelőző intervallumban. Ez azért fontos, mert ha valakinek van kapcsolattartója segíthet a szabaduló személy leendő környezetének kialakításában, szükséges folyamatok intézésében, lakhatás, munkakeresés segítségével és maga a visszailleszkedés segítségével is.

Nehéz helyzetbe kerülnek azok a személyek, akiknek nincsenek külső kapcsolattartói, hiszen ebben a folyamatban magukra vannak utalva. Hosszú büntetési idő esetén, ha nincs kapcsolattartói háló, a hátrányok csak fokozódhatnak. Amellett, hogy hátránnyal indul lakhatás és munkaerőpiaci elhelyezkedés terén, egyedül kell szembenéznie azokkal a külvilágban történt változásokkal melyek elzárása idején mentek végbe. Gondoljunk csak a technológia halmazottan felgyorsult fejlődésére és annak hatásaira, de számtalan példát lehetne még ide sorolni.

Fontos kitérő viszont, hogy a család, ahová visszakerül az egyén milyen szinten integrált a társadalomba. „Valakinek kifejezetten hátrányos, mert ugyanolyan közegbe kerül vissza, ahol kialakult ez a bűnözői életvitel.” – Ebből a szempontból megközelítve érdekes kérdést vet fel, hogy hová integrálom az adott személyt. Ha normakövető családból jött sokkal nagyobb a valószínűsége, hogy nem fog ismételten bűncselekményt elkövetni. Felmerül a rendszerszemlélet, a rendszerben való gondolkodás. Csak az elítélt személlyel dolgozom? Az integráció szempontjából ez egy nagyon lényeges kérdés. A szabadságvesztésnek nem csak az a funkciója, hogy a bűncselekményt elkövetett személyt elszeparálja a társadalomtól, hanem az is az is, hogy ezt követően az egyént vissza integrálja a társadalomba. De hogyan integrálható vissza valaki a társadalomba, ha korábban sem volt az, és nem csak ő, mint egyén, hanem a környezet, ahonnan érkezett?

Ugyanakkor mégis, visszakanyarodva az alapfeltevéshez mind a kutatás eredményei, mind a szakirodalom ahhoz a kiindulópontához vezet, hogy a család az első és legfontosabb

támogatói szerepet betöltő kör. Függetlenül attól, hogy a család hogyan működik, még mindig előnyösebb, ha van, mintha egyáltalán nincs. Azoknak, akik utóbbi kategóriába tartoznak korlátozott lehetőségeik vannak az elhelyezkedésben. A félutas ház program – melyet egyik interjúalanyom emelt ki ennek kapcsán – egy nagyon jó példája a kapcsolatok nélküli személyek lehetőségei fokozása tekintetében. „A félutas ház a szabadult elítéltek számára létesült, feladata olyan komplex szolgáltatás biztosítása, melyben a visszaesés megelőzésének 4 alappillére (lakhatás, emberi kapcsolatok, munkaerőpiaci szolgáltatások, képzés/tanulás) együtt, komplexen jelentkezik, és amelyben a pszichoszociális támogatás/reszocializáció/reintegráció és a segítő munka hangsúlyos szerepet kap.” (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 2024)

Megemlíteném még a reszocializáció szempontjából az is, hogy a hozzátartozók szerepe nem csak a visszailleszkedés kiindulópontjaiban fontos, hanem abban is, hogy azt követően is támogatást nyújtanak. Minél több lehetőséggel szolgál valaki számára a támogatói háttér, annál valószínűbb a sikeres visszailleszkedés lehetősége.

Fontos kiemelni, hogy egy mentálisan megterhelő folyamatról esik szó, a börtönben szigorú rendszer és szabályok alapján épülnek fel a mindennapok, a bv intézet elhagyásával ezek a keretek, a zárt intézet által létesült burokok megszűnnek.

3.5. A vizsgálat eredményeiből származó egyéb következtetések

A kutatás eredményeit tekintve fontos megállapítás, hogy a kapcsolattartás, mint olyan, milyen jelentőségű eleme a büntetés végrehajtási intézetek működésének céljai betöltésében. Korábban már írtam arról, hogy a büntetés végrehajtási intézetek egyik feladata a fogva tartás mellett az is, hogy megalapozzák és egyben végig kísérik az egyén integrációját a társadalomba. Ez a folyamat már a fogva tartási idő töltése alatt elindul és lényeges eleme a külső kapcsolatok fenntartása. Utóbbit a kapcsolattartás különböző formái teszik lehetővé.

A vizsgálatom eredményeit tekintve a kapcsolattartás pozitív hatásain túl más tényezők is kiemelkedtek a tekintetben, hogy mi járulhat hozzá a sikeres reintegráció, illetve reszocializáció megvalósulásához. Talán pont ezen van a hangsúly. Ha nem csak integrálunk, hanem újra szocializálunk. A kapcsolattartás, mint családi kapcsolatok fenntartásának és megtartásának kulcseszköze mellett válaszadóim más pontokat is említettek a sikeres reintegráció megvalósulásában. A családi kapcsolatok, mint legfontosabb kiinduló kör esetén figyelembe kell vennünk a család környezetét is. Önmagában véve azt, hogy történt

aktív kapcsolattartás és a hozzátartozói attitűd is pozitív képet mutat még önmagában nem elegendők a sikeres integrációhoz. A kapcsolati háló mellett megjelenik a munkaerőpiacon történő elhelyezkedés és a lakhatás fontossága. Ezek mellett viszont elengedhetetlen a bűnismétlés elkerülésére irányuló attitűd megjelenése is. Az egész folyamatot egy komplex rendszerként kell elképzelnünk, melynek bármely elemében történő bizonytalanság más végkimenetelhez vezet. Egy példával élve, ha biztosított a támogatás, a lakhatás, munkahely, viszont az érintett bűnözéshez fűződő viszonya nem változik visszaesővé válhat. Kockázati körülmények lehetnek a szenvedélybetegségek, függőségek melyekben való visszaesés elkerülése is elhatározásokon alapul.

Egy nagyon meghatározó pont ugyanakkor a vallásosság és hit kérdése a börtönben.

„Nagyon sokan érdekes módon, megtérnek, vallásosak lesznek, elkezdnek hinni Istenben.”- egy interjúalanyom szavait idézve. A bűnözés-megtérés kapcsolatának elemzésével a szakirodalomban is találkozhatunk: „A hitre jutott fogvatartottak narratíváiban megjelenik a megbocsátás kérdése. A megbocsátás az áldozat, vagy akár a közösség részéről felőljük a tetteik miatt, és megbocsátás általuk azok felé, akik nekik ártottak” (Tihanyi, Sivadó, Fekete, & Miklósi, 2024) A feloldozásra megbocsátásra való törekvés. Érdekes kérdésfeltevés fakad ebből, mely szerint, ha az egyén felismeri, hogy az általa elkövetett cselekmény bűn, mely megbocsátást követel tehát felismeri és felelősséget vállal a negatív cselekményért ezáltal elindul a bűnismétlés elkerülésére irányuló szándék gyökerezni látszik.

4. Összegzés

Az emberi kapcsolatok. Emberi kapcsolatokból épülünk és építkezünk. Az individuális ént elkerülhetetlenül befolyásolja környezete. Munkám során kiéleződött számomra, hogy milyen fontos a rendszerszemlélet. Rendszerben gondolkodni. Feltárva a büntetés végrehajtás feladataiban kiteljesedő integrációs tevékenység folyamatát és szakértők szemüvegének egy szeletével képet kapni ennek a folyamatnak megvalósulásáról.

Vizsgálatom során törekedtem arra, hogy a téma komplexitásának és sokoldalúságának megfelelően több szemszögből állítsam össze dolgozatomat.

Eredményeimet összevetve a kijelenthető, hogy a kapcsolattartás mint olyan, az egyik legmeghatározóbb szerepet betöltő eszköz vagy fogalmazhatunk úgy tevékenység a büntetés végrehajtásban. Fontos úgy tekintenünk a társadalomba történő vissza illeszkedésre úgy,

mint egy tanulási folyamatra. Épp ezért esedékes a reszocializáció fogalom használata munkámban, hiszen nem csak az a cél, hogy visszakerüljön valaki a társadalomba, hanem az is, hogy működni tudjon benne, melyben megjelenik a képessé tevés. A fogva tartás funkciója túlnyúlik azon, hogy az egyént elkülönítse a társadalomtól.

Az útmutatás és e tanulási folyamat megkezdése fontos, hogy szervesen beolvadjon a rendszer felépülésébe, hiszen ezáltal tud kiteljesedni és megvalósulni vagy sikeresen lezárulni a folyamat.

Feltevéseimet tekintve talán vizsgálatom egyik, számomra meglepő eredménye, hogy a hosszú büntetési idő függvényében a kapcsolatok stabilitása meghatározóbb, mint az eltelt idő hossza. Részletességét tekintve a kutatás tovább fejlesztésében érdemes lenne elkülöníteni a kapcsolattartói típusokra vonatkozó jellemzőket a kapcsolattartásban. Továbbá egy összehasonlító vizsgálatban fogvatartottakkal vagy utógondozásban résztvevő alanyokkal végezni vizsgálatot mely összevethető a szakértői mintavételből született eredményekkel.

A kapcsolattartási formák közül két kiemelkedő forma a személyes látogatás és a skype jelentek meg leginkább a kutatásomban született eredményekben., visszacsatolva érdekes vizsgálati aspektus lehetne még a jövőben részletekbe menően rezsimbe sorolástól függően elkülönítve vizsgálni a témát, hiszen ez is bekategorizálja a formák igénybevételének lehetőségeit.

Ugyanakkor a kapcsolattartás kérdésében megemlíteném, hogy a pozitív kapcsolatok mellett elővigyázatosság illeti a bűnözői kapcsolatok megtartásának fennállási lehetőségeit is. Fontos az, hogy az érintett hozzátartozói milyen társadalmi körökből származnak és hogyan viszonyulnak a bűnelkövetéshez.

Összességében végtelenül fontos a felzárkóztatás és a harmadlagos prevenció mellett, társadalmi szinten fontos dolgoznunk az elsődleges és másodlagos szintjein is. Fontos foglalkozni azokkal a családokkal, ahol egy családtag börtönbe kerül, az elítélt reintegrációs folyamatán túl elengedhetetlen a család egészét tekintve kidolgozni azt a folyamatot melyben lényegében kiteljesedhet az újra szocializáció. A rendszer elemével és a rendszer egészével is van dolgunk.

A vizsgálat eredményei lényegében rámutattak arra, hogy milyen szerepet töltenek be a személyes kapcsolattartáshoz fűződő formák és arra is, hogy milyen fontos ezek fenntartása és fejlesztése, hiszen ezentúl tudnak kiteljesedni a kapcsolatok.

A visszailleszkedést tekintve bár nem a kapcsolattartás önmagában sokkal inkább a család emelhető ki legfontosabb tényezőként, ugyanakkor ahhoz, hogy ez kiteljesedjen ezentúl más

tényezők együtt állása is meghatározó. Nem általánosítható, hiszen minden eset más, talán épp ebben rejlik az egész összetettségének részletessége is.

Irodalomjegyzék

1995. évi CVII. törvény. (2024. 10 01). Forrás:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500107.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3DCVII>:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500107.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3DCVII>
2012. évi C. törvény. (2024. 09 25). Forrás:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200100.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D2012%2520>:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200100.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D2012%2520>
2012. évi C. törvény. (2024. 10 15). Forrás:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200100.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dbtk>:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200100.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dbtk>
2013. évi CCXL. törvény. (2024.. 09. 25.). Forrás:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300240.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dccxl>:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300240.TV&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dccxl>
- 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet. (2024. 10 10). Forrás:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300008.KIM&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D8/2013.%2520%28VI.%252029.%29%2520KIM%2520rendelet%2520>:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300008.KIM&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3D8/2013.%2520%28VI.%252029.%29%2520KIM%2520rendelet%2520>
- Albert, F. (2015). A börtönbüntetés hatása a baráti kapcsolatok alakulására . *Életkeretek a börtönön innen és túl*, 125.

- Albert, F., & Biró, E. (2015). A sikeres reintegráció. In F. Albert, *Életkeretek a börtönön innen és túl* (old.: 154-155). Veszprém: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont.
- Biró, E. (2015). A fogvatartottak családi kapcsolatainak szerepe a bűnelkövetésben, a börtönélményben és reintegrációban. *Életkeretek a börtönön innen és túl*, 75.
- Biró, E., & Albert, F. (2016). Hogyan befolyásolják a családi kapcsolatok a börtönből szabadultak társadalmi reintegrációját? *Magyar Tudomány*, 182.
- Borbíró, A., & Kerezsi, K. (2009). Társadalmi bűnmegelőzés Magyarországon. In A. Borbíró, & K. Kerezsi, *A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve* (old.: 115-119). Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium: Budapest.
- Boros, J. (1995). Rab-hierarchia Az erőszak és az informális státusz a visszaeső elítélteknél. *Börtönügyi Szemle*, 19.
- Boros, J., & Csetneky, L. (2002). *Börtönpszichológia*. Budapest: Rejtjel Kiadó.
- Brantingham, J. P., & Faust, L. F. (1976). A Conceptual Model of Crime Prevention, Crime and Delinquency. In J. P. Brantingham, & L. F. Faust, *Classics in environmental criminology* (old.: 286-296). Canada: Routledge.
- Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága. (2024. 03 28). *Büntetés-végrehajtás Az igazság védelmében*. Forrás: Büntetés-végrehajtás: <https://bv.gov.hu/>
- Czenczer, O. (2014). A büntetés-végrehajtás jogi szabályozása. In P. Dr. Ruzsonyi, *Tendenciák és alapvetések a bűnügyi tudományok köréből* (old.: 249-250). Budapest: Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar.
- Di Blasio, B., & Ács-Biró, A. (2022). A börtönoktatás hatékonyságának vizsgálata női fogvatartottak körében. *Iskolakultúra*, 47-48.
- Dr. Ragó, F., & Dr. Eisemann, K. (2018). *Rendvédelmi szervek és alapfeladatok*. Budapest: Széchenyi 2020.
- Farrington, D. F. (1995). The psychology of crime: Influences and constraints on offending. In R. Bull, & D. Carson, *Handbook of Psychology in Legal Contexts*. New Jersey: John Wiley and Sons Ltd.
- Fiáth, T. (2012). *Börtönkönyv*. Budapest: Háttér Kiadó.
- Forgács, J. (2019). A fogva tartás és reintegráció fogalmi megközelítése. In O. Czenczer, & P. Ruzsonyi, *Büntetés-végrehajtási reintegrációs ismeretek* (old.: 38-44). Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
- Forgács, J. (2021). Kapcsolattartás járvány idején. *Börtönügyi Szemle*, 54.
- Forgács, J. (2022). Töréspontban - A pandémia hatása a fogvatartottak kapcsolattartására. In A. Buda, & E. Kiss, *Interdiszciplináris pedagógia a bizonytalanság korában* (old.:

100-113). Debrecen: DEBRECENI EGYETEM NEVELÉS- ÉS MŰVELŐDÉSTUDOMÁNYI INTÉZET.

Gönczöl, K. (1986). A bűnelkövetés társadalmi reprodukciójának tényezői a családban. *Magyar Jog*, 501.

Halsey, M., & Deegan, S. (2015). Picking up the Pieces: Female Significant Others in the Lives of Young (ex) Incarcerated Males. *Criminology & Criminal Justice*, 131-151.

Hegedűs, J. (2021). Bebörtönzött családok - fogvatartottak családjai a börtönből. *Neveléstudomány*, 41.

Juhász, F. (2015). A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői tevékenység. *Börtönügyi Szemle*, 53.

Juhász, F. (2017). A bűnismétlés megelőzéséhez kapcsolódó Büntetés-Végrehajtási pártfogó felügyelői szakmai feladatok. *Börtönügyi Szemle*, 13.

Katalán, G. T. (2015. 10 02). Reszocializáció és reintegráció – dogmatikai vagy terminológiai különbségek az új Bv. Kódexben? arsboni.hu, Pest, Magyarország.

Kőszegi, S. (2010). A fogvatartottak oktatása és képzése. *Börtönügyi Szemle*, 55.

Mezei, N. (2019). Egy bűnismétlést megelőző csoport tapasztalatai. *Szociálpedagógia*, 100.

Nagy, A. (2019). A reintegráció nemzetközi gyakorlata és a reintegrációs örözet. *Börtönügyi Szemle*, 55.

Schmehl, J. (2015). Új utakon a büntetés-végrehajtás. *Belügyi Szemle*, 43-44-45-46.

Somogyi, Z. B. (2019). XV. A büntetés-végrehajtási pártfogó tevékenységei. In O. Czenczer, & P. Ruzsonyi, *Büntetés-végrehajtási reintegrációs ismeretek* (old.: 250). Budapest: Dialóg Campus.

Szegál, B. (2007). A szocializáció és reszocializáció a börtönben. *Börtönügyi Szemle*, 27-29.

Tihanyi, M., Sivadó, M., Fekete, M., & Miklósi, M. (2024). Van-e kapcsolat a vallásos meggyőződés és a megbánás között? Kutatás hosszútávú fogvatartottak körében. *Belügyi Szemle*, 474.

Tikász, S. (2019). A Büntetés-Végrehajtási Szervezet reintegrációs tevékenységei a Szegedi Fegyház és Börtön gyakorlatának tükrében. *Börtönügyi Szemle*, 39.

Varga, A. (2010). Börtönkérdés. *Korunk*, 12-13.

Visontai-Szabó, K. (2019). Börtönben a családtag. *Börtönügyi Szemle*, 48.

